

შპს „ენკა რინიუებლზმა“ წყალტუბოსა და ცაგერის მუნიციპალიტეტებში მდ. რიონზე ორსაფეხურიანი ჰესების კასკადის (ტვიში ჰესი 100 მგვტ დადგმული სიმძლავრით და ნამახვანი-ჟონეთი ჰესი-333 მგვტ დადგმული სიმძლავრით) მშენებლობის და ექსპლუატაციის პროექტში ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების (ქვედა ნამახვანი) პროექტის გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში

შენიშვნების და წინადადებების ავტორები	შენიშვნები/მოსაზრებები	შენიშვნების/მოსაზრებების გათვალისწინების შესახებ
საზოგადოებრივი მოძრაობა „რიონის ხეობის გადარჩენისთვის“	გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის 2019 წლის 20 დეკემბრის საჯარო განხილვის განმეორებით ჩატარების შესახებ, „ვინაიდან დაირღვა გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის, ორჰუსის კონვენციისა და საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის 2018 წლის 22 თებერვლის N2-94 ბრძანებით დამტკიცებული „საჯარო განხილვის წესით“ დადგენილი საჯარო განხილვის ჩატარებისა და შესაბამისი ინფორმაციის წვდომის წესები.“	<p>შპს „ენკა რინიუებლზმა“ წყალტუბოსა და ცაგერის მუნიციპალიტეტებში მდ. რიონზე ორსაფეხურიანი ჰესების კასკადის (ტვიში ჰესი 100 მგვტ დადგმული სიმძლავრით და ნამახვანი-ჟონეთი ჰესი-333 მგვტ დადგმული სიმძლავრით) მშენებლობის და ექსპლუატაციის პროექტში ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების (ქვედა ნამახვანი) პროექტის გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში და თანდართული დოკუმენტაცია სამინისტროში წარმოადგინა 2019 წლის 8 ნოემბერს. 2019 წლის 12 ნოემბერს გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის შესაბამისად, სამინისტრომ უზრუნველყო წარმოდგენილი დოკუმენტაციის განთავსება სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე და გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის განცხადებასთან დაკავშირებული წერილობითი შენიშვნებისა და მოსაზრებების წარდგენისთვის განსაზღვრა ვადა - 2020 წლის 13 იანვრამდე (იხ. განცხადების ლინკი https://mepa.gov.ge/Ge/PublicInformation/17104).</p> <p>ამასთან გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის და „საჯარო განხილვის წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის 2018 წლის 22 თებერვლის N22-94 ბრძანების შესაბამისად, სამინისტრომ 2019 წლის 20 ნოემბერს უზრუნველყო საჯარო განხილვის ჩატარების შესახებ ინფორმაციის განთავსება სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე (იხ. განცხადების ლინკი https://mepa.gov.ge/Ge/PublicInformation/17132). საჯარო განხილვის ჩატარების შესახებ ინფორმაცია გადაგზავნილი იქნა წყალტუბოს</p>

		<p>მუნიციპალიტეტის მერიაში აღმასრულებელი ან/და წარმოდგენლობითი ორგანოს საინფორმაციო დაფაზე ან/და ვებგვერდზე განთავსების მიზნით (იხ. სამინისტროს წერილი N11437/01 21/11/2019). საჯარო განხილვის ჩატარების შესახებ ცნობა მოიცავდა გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსით და „საჯარო განხილვის წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის 2018 წლის 22 თებერვლის N22-94 ბრძანების მე-7 მუხლის მე-4 პუნქტით გათვალისწინებულ ინფორმაციას. წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის მერიაში თავის მხრივ უზრუნველყო, აღნიშნული ინფორმაციის როგორც მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული ერთეულის საინფორმაციო დაფაზე და ვებგვერდზე, ასევე ინფორმაციის გავრცელების დამკვიდრებულ ადგილებში განთავსება.</p> <p>ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საჯარო განხილვა ჩატარდა კანონმდებლობის მოთხოვნათა დაცვით და მისი განმეორებით ჩატარების საჭიროება არ არსებობს.</p>
<p>საქართველოს მწვანეთა მოძრაობა/დედამიწის მეგობრები-საქართველოს</p>	<p>ტექნიკურად შეფასდეს მდინარეთა აუზის ჰიდროენერგეტიკული პოტენციალი, გლობალური კლიმატის ცვლილების ფონზე ობიექტურად დაითვალოს ჩამონადენების კუმულაციური ჯამური, გარემოსდაცვითი ხარჯისა და გეომორფოლოგიური თავისებურებების გათვალისწინებით, აგრეთვე ბიომრავალფეროვნებაზე მინიმალური ზემოქმედებებისა და არსებული ან პოტენციური დაცული ტერიტორიების ხელშეუხებლობის გარანტიით.</p>	<p>გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების მიზნით წარმოდგენილ გზშ-ის ანგარიშში განხილულია მდინარის ჰიდროენერგეტიკული პოტენციალი, კერძოდ, ნამახვანის ჰესების კასკადის მშენებლობის და ექსპლუატაციის პროექტი ითვალისწინებს მდ. რიონის ჰიდროენერგეტიკული პოტენციალის ათვისებას ზღვის დონიდან 357 და 205 მ ნიშნულებს შორის მოქცეულ ტერიტორიაზე. აღნიშნულ გზშ-ის ანგარიშს თან ახლავს ჰიდროლოგიური კვლევის შედეგები.</p> <p>რაც შეეხება, ბიომრავალფეროვნებას და დაცულ ტერიტორიებს, ზურმუხტის ქსელის დამტკიცებული უბანი რაჭა 3 (GE0000041) მდებარეობს მდ. რიონის ხეობის დასავლეთით. აღნიშნულ დაცულ ტერიტორიასთან ქვემო ნამახვანი ჰესის უახლოესი კომუნიკაცია წყალსაცავია, რომლის ბოლოდან (წყალსაცავის კუდი) რაჭა 3-ს უბნამდე მანძილი დაახლოებით 5 კმ-ია. აღნიშნულიდან გამომდინარე ზემოქმედება არ არის მოსალოდნელი</p>
<p>საქართველოს მწვანეთა</p>	<p>ჩატარდეს დამოუკიდებელი ექსპერტიზა და მიუკერძოებლად</p>	<p>გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების მიზნით წარმოდგენილ გზშ-ის ანგარიშს სხვადასხვა მნიშვნელოვან</p>

<p>მომრავობა/დედამ იწის მეგობრები-საქართველოს</p>	<p>შეფასდეს, მდ. რიონის აუზში მოქმედი და მშენებარე ჰიდროელექტროსადგურების ზეგავლენა წყალუბოს უნიკალურ ბალნეოლოგიურ კურორტზე.</p>	<p>კვლევებთან ერთად, როგორცაა გეოლოგიური, გეოფიზიკური, საინჟინრო-გეოლოგიური და ჰიდროლოგიური კვლევები, ასევე თან ერთვის წყალტუბოს თერმული წყლების ურთიერთკავშირის შესახებ კვლევა, რომელიც შესრულებულია „TEMELSU INTERNATIONAL ENGINEERING“-ის მიერ. კვლევის ანგარიშში მოცემული ინფორმაციით ჰიდროგეოლოგიური და გეოლოგიური პირობების გათვალისწინებით, წყალსაცავის არეალი შედგება შუა იურული ხანის ვულკან-დანალექი ქანებისგან. ვულკანური წარმოშობის ქანები ძირითადად მოიცავს ბაზალტის და ანდეზიტის ლავებს, ზოგჯერ განზავებულია ბრუკისა და ტუფის ფენებით, რომლებიც არიან წყალგაუმტარი. გარდა აღნიშნულისა მორფოლოგიურად, წყალსაცავის ტერიტორია წყალტუბოს საბადოსთან გამოყოფილია მდინარეების, ცხენისწყლისა და რიონის წყალშემკრები აუზით, რომელთა ფარდობითი სიმაღლე დაახლოებით 500 მეტრს შეადგენს. ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით ქვემო ნამახვანი ჰესის ინფრასტრუქტურის განლაგების არეალი გეოლოგიურად არ უკავშირდება წყალტუბოს სამკურნალო თერმულ-მინერალური წყლების ფორმირების, კვების და განტვირთვის არეებს და შესაბამისად ქვემო ნამახვანის ჰესის ცვლილებები არ მოახდენს ზეგავლენას კურორტ წყალტუბოზე.</p>
<p>საქართველოს მწვანეთა მომრავობა/დედამ იწის მეგობრები-საქართველოს</p>	<p>გზმ-ის ანგარიშში ჯეროვნად აისახოს ფიზიკური და მათემატიკური მოდელირების კომპონენტი, ვინაიდან ქვემო ნამახვანი ჰესის პროექტში ცვლილებებთან დაკავშირებით გზმ-ის როგორც წინა და ასევე განახლებულ ანგარიშში ვერ (ან არ) იქნა ასახული</p>	<p>წარმოდგენილ დოკუმენტაციას თან ერთვის სეისმური გაანგარიშებების (მოდელირების) შესახებ დამატებითი კვლევები, სადაც მოცემულია კაშხლისა და სამშენებლო სამუშაოების სტაბილურობის გამოსათვლელი მეთოდოლოგია, კერძოდ: დეტერმინისტული (DSHA) მიწისძვრის გარკვეული სცენარები და სავარაუდო მოდელი (PSHA), რომელიც წარმოქმნის გრუნტის მომრავობის სხვადასხვა დონეზე გადაჭარბების ალბათობას.</p>
<p>Fauna & Flora International”</p>	<p>ა) არ არსებობს საკმარისი ინფორმაცია მდ. რიონზე ამჟამად არსებული ჰესების ზეგავლენაზე ზუთხისებრთა სახეობების ქვირითობაზე და ზრდაზე. მნიშვნელოვანია კარგად იქნეს შესწავლილი თუ რა ზეგავლენა შეიძლება მოახდინოს ახალი ჰესის მშენებლობამ და ფუნქციონირებამ</p>	

ზუთხის სიცოცხლის ციკლზე და მოხდეს იმ საკითხების გათვალისწინება.

ბ) დამატებით შესწავლილი უნდა იქნეს მიკროკაბიტატები, რომელსაც ზუთხი აქტიურად იყენებს ქვირითობის პერიოდში და გასაკეთებელია შესაძლო ზეგავლენის მოდელირება.

გ) გზმ-ის ანგარიშში აღნიშნულია, რომ რამდენიმე ჰესის ფუნქციონირებისას, კუმულაციური ზემოქმედების ხარისხის შემცირება შესაძლებელი იქნება იმ შემთხვევაში თუ წყალსაცავების სისტემური რეცხვა უზრუნველყოფილი იქნება ერთდროულად ყველა ჰესზე, რისთვისაც საჭირო იქნება ჰესების ოპერატორი კომპანიების კოორდინებული სქემით მოქმედება. აღნიშნულიდან გამომდინარე საინტერესო იქნებოდა ასეთი გეგმის წარმოდგენა.

დ) კომპანიას წარმოდგენილი არ აქვს ბიომრავალფეროვნების აღდგენის და საკომპენსაციო ღონისძიებების გეგმები. მონიტორინგის გეგმა, რომელზეც მითითებულია რომ „ცოცხალი დოკუმენტია“ და შემდგომ მუშაობის პროცესში დამუშავდება. აუცილებლად მიგვაჩნია ასეთი გეგმის წინასწარ არსებობა.

აღნიშნული საკითხები გათვალისწინებული იქნა სამინისტროს მიერ და გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების სავალდებულო პირობად განესაზღვრა კომპანიას, კერძოდ: ჰესის ექსპლუატაციაში შესვლამდე სამინისტროში წარმოადგინოს მდ. რიონზე არსებულ ჰესებთან შეთანხმებით, დამატებით დეტალურ კვლევებზე დაყრდნობით მომზადებული ინფორმაცია ჰესების ოპერირებით გამოწვეული მდ. რიონის წყლის რეჟიმის ცვლილებისა და მომატებული სიმღვრივის ზემოქმედებასთან დაკავშირებით, სადაც აისახება ჰესების ოპერირებით გამოწვეული ზემოქმედების, ამ ზემოქმედების თავიდან აცილების და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებების შესახებ ინფორმაცია წყლის ბიომრავალფეროვნებასთან მიმართებით.

ზუთხების და წყლის ბიომრავალფეროვნებაზე დამატებითი კვლევების შედეგების გათვალისწინებით წყალსაცავების გარეცხვის რეჟიმი და პერიოდულობა უნდა შეთანხმდეს შპს „ენკა რინიუებლზსა“ და ზედა და ქვედა ბიეფში არსებული ჰესების ოპერატორებს შორის. შპს „ენკა რინიუებლზმა“ თითოეული გარეცხვის წინ უზრუნველყოს სამინისტროს წინასწარი ინფორმირება გაშვებული წყლის ხარჯის მითითებით."

საქართველოს მწვანეთა მოძრაობა/დედამიწის მეგობრები-საქართველოს	შემუშავებულ იქნას მდინარე რიონის აუზში წყლის რესურსების ინტეგრირებული მართვის გეგმა, რითაც უნდა განისაზღვროს წყალსარგებლობის (როგორც დახარჯვითი, ასევე დაუხარჯავი სარგებლობის შემთხვევაში) პრიორიტეტები.	
Fauna & Flora International	ზედაპირული წყლების ხარისხზე ზემოქმედების შეფასებისას არ არის გათვალისწინებული ჰიდროლოგიური რეჟიმის ცვლილების ზეგავლენა ზუთხის სასიცოცხლო ციკლზე. ანგარიშის მიხედვით კვლევის მიზანს წარმოადგენდა საპროექტო მონაკვეთზე ჰიდრობიოლოგიურ-იქთიოლოგიური ფონური მდგომარეობის შესწავლა/შეფასება და საჭიროების შემთხვევაში შემარბილებელი ღონისძიებების შემუშავება. შესაბამისად ჰიდროლოგიურ რეჟიმზე და მყარი ნატანის მოძრაობაზე ზემოქმედების რისკების შემარბილებელ ღონისძიებად ქვედა ბიეფში სავალდებულო ეკოლოგიური/სანიტარული ხარჯის გატარება არასაკმარისად მიგვაჩნია.	შპს „ენკა რინიუებლზს“ სამინისტროს მიერ დაევალა, მშენებლობის დაწყებამდე უზრუნველყოს ჰესის სათავე ნაგებობასთან დონემზომის განთავსება, ხოლო ექსპლუატაციის დაწყებიდან ერთი წლის ვადაში უზრუნველყოს მდინარის ხარჯის კვარტალში ერთხელ განსაზღვრა და ინფორმაციის სამინისტროში წარმოდგენა. ექსპლუატაციაში გასვლიდან ერთი წლის შემდეგ, მთელი ექსპლუატაციის პერიოდში განახორციელოს მდინარის ყოველდღიური ხარჯის განსაზღვრა და შედეგების 3 თვეში ერთხელ სამინისტროში წარმოდგენა.
Fauna & Flora International	საჭიროა ქვირიტობისთვის აუცილებელი სუბსტრატის ახლანდელი მდგომარეობის შეწავლა. უნდა მოხდეს არსებული და დაგეგმილი ჰესების შესაძლო ზეგავლენის შეფასება მდინარის ჩამონატანზე, რომელსაც შეიძლება	შპს „ენკა რინიუებლზს“ სამინისტროს მიერ დაევალა, მდინარის წყლის ტემპერატურის მონიტორინგი წყალსაცავამდე, წყალსაცავის ზედაპირზე და სიღრმეში, კაშხლიდან გამომავალი წყლის ტემპერატურაზე უშუალოდ კაშხალთან და კაშხლის ქვედა დინებაში. წყლის ტემპერატურის მონიტორინგის სისტემა, ანგარიშგების ფორმა და სიხშირე შეთანხმდეს სამინისტროსთან.

	<p>გავლენა ჰქონდეს როგორც ზუთხისებრთა საქვირითე არეალზე ქ. სამტრედიასთან ასევე საკვებ არეალზე ზღვის შესართავთან, დინების სიჩქარეზე ტემპერატურაზე, წყლის სიმღვრივეზე, მდინარის წყლის დონის მკვეთრ ცვლილებებზე ასევე ზუთხისებრთა საკვებ ბენტოსურ უხერხემლოებზე.</p>	
<p>Fauna & Flora International</p>	<p>გზშ-ის ანგარიშში განხილულია თევზის წყალმომღებ და წყალგამშვებ სისტემაში დაღუპვასთან დაკავშირებით ჩატარებული კვლევა, კერძოდ ქვედა ნამახვანი ჰესის ფრენის ტურბინაში თევზის დაზიანების საკითხის ანალიზი, სადაც არ არის გამოთვლილი ნეგატიური ფაქტორებით მიყენებული შესაძლო ზიანის ჯამური ანალიზი.</p>	<p>აღნიშნული საკითხი გათვალისწინებული იქნა სამინისტროს მიერ და გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების სავალდებულო პირობად განესაზღვრა კომპანიას, კერძოდ: შპს „ენკა რინიუებლზი“ ვალდებულია უზრუნველყოს თევზამრდი ნაგებობის მოწყობა „თევზჭერისა და თევზის მარაგის დაცვის ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2013 წლის 31 დეკემბრის N423 დადგენილების შესაბამისად.</p>
<p>Fauna & Flora International</p>	<p>გზშ-ის ანგარიშში შემოთავაზებულია იქთიოფაუნაზე მიყენებული ზიანის კომპენსაციის მიზნით ხელოვნური აღწარმოება. თუ აქ ზუთხიც იგულისხმება, სათუთა ისეთი შემარბილებელი ღონისძიებების წარმატებით შერულება, რაც მსოფლიო პრაქტიკამაც აჩვენა, რადგან ეს არის რთული და ძვირადღირებული პროცესი, რომელის მრავალი მცდელობა ბევრ ქვეყანაში წარუმატებლად დამთავრდა. ამიტომ შემარბილებელ ღონისძიებებში დეტალური გეგმისა და ბიუჯეტის გარეშე ამ საკითხის ასეთი ფორმით გაწერა მიუღებელია.</p>	<p>შპს „ენკა რინიუებლზი“ უზრუნველყოს დამატებითი იქთიოლოგიური კვლევების წარმოება სეზონურად რაოდენობრივი ცვლილების დინამიკის შეფასებით, როგორც ჰესის მშენებლობამდე, ასევე ოპერირების პერიოდში და შედეგების სამინისტროში განსახილველად წარმოდგენა.</p> <p>რაც შეეხება კომპანიის მიერ დაგეგმილი შემარბილებელი ღონისძიებების ბიუჯეტს, აღნიშნული სცდება გზშ-ის განხილვის საკითხს.</p>

